

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la

Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refușă. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Fragmente

din istoria bisericească a Românilor,

de
Non quis, sed quid. *)

I.

Bătrânii noștri din veacurile trecute cu multă muncă cercetând urmele istorice aflară, că Românii ca creștini au avut păstorii lor sufletești, cu eparhiile lor episcopale și metropolitane.

Istoria așa încheată a bisericii noastre devenise dogmă și cult religios, la care cu mândrie și satisfacțiune se închinau toți Românii.

Astăzi însă, în contra acestei convicțiuni mângăitoare, s'au sculat unii din generațiunea mai nouă, cari punându-se pe terenul negațiunilor, combat aprig continuitatea ierarhică a bisericii române, strigând sus și tare: quod non est in actis, non est in mundo; ear' de găsesse totuși vr'un act din timpurile mai vechi, acela ori e fals, ori e interpretat în sensul vederilor secesionistice.

Când atari negațiuni ori întorcheri provin de la adversarii noștri politici și naționali, nu ne mirăm, pentru-că suntem dedați cu ele.

Nu ne mirăm afară din cale nici de hiperzelul acelor noviți, cari din punctul lor de vedere al confesionalismului vor să arete, că Românii pe timpul regilor apostolici au fost subordinați jurisdicțiunii catolice, — eară pe timpul principilor indigeni ai Ardealului au fost supuși superintendentului calvin, prin urmare o ierarhie adevărat națională se începe numai cu Athanasie unit cu biserica rom. catolică.

Asta se esplică lesne, ca o continuare tradițională a acțiunilor de propagandă.

Dar' e neesplicabil, cum de unii din tinera generațiune chiar a României, cari ar trebui să fie liberi de atari preocupățiuni, devin la inconvenientele istorice atât de străine? Ar crede omul, că e o pasiune irresistibilă de a trece de originali, dacă nu s'ar deochia ca o regretabilă plagiatură după Rössler, Hunfalvi, etc.

Atari aberațiuni s'au manifestat mai de curând în două broșuri: una la Blaș 1902 sub firma: „Vechile episcopii românești” etc. alta la București 1902 sub titlul: „Sate și preoți”.

Ambele escelază prin ipotezele lor argumentate mai preste tot cu îndoelnicele *probabil, pôte, se pare, etc.*, ce se repețesc în ambele cărți de câte o sută și mai bine de ori.

*) Ca organ în prima linie bisericesc, dăm loc cu deosebită plăcere interesanților articoli cu a căror publicare începem astăzi, și cari sunt scriși în scopul de a se face lumină într'o chestie care privește foarte de aproape biserica noastră, pentru-că se referă la trecutul ei. Articollii sunt scriși de un venerabil scriitor din pleiada vechiă, ale cărui merite pe terenul literaturii istorice sunt de mult recunoscute. Are deci competența de a vorbi în cauză.

Redacțiunea.

Și ce e mai comic, este: provocarea uneia la autoritatea celeilalte, completându-se reciproc după proverbul lexicografic:

Geld — siehe Beutel,
Beutel — siehe Geld.

Se potrivește aici foarte bine și ce zice contele *J. Kemény* în următoarele:

„Unkritisch aufgestellte Muthmassungen und Behauptungen sind auf dem Felde der Geschichte äusserst gefährliche Dinge, denn der eine stellt die Muthmassung auf, der zweite baut Meinungen darauf, der dritte betrachtet sie schon als Wahrheit, macht Folgerungen daraus und fügt noch ex propriis etwas dazu, der vierte fügt dem Gefügten wieder etwas bei, und indem dieses in einer gewissen genealogischen Ordnung so fort geht, übergeht endlich die Geschichte in longas errorum generationes, etc. (v. Kurz, Mag. II. p. 3).“

Cam așa progresază exploatările uneia din cealaltă broșură, mai sus amintite.

După noua doctrină a acestora, Metropolia de Alba-Iulia esista numai de la Mihaiu-Vitezul încôce, care a zidit mai întâiu mănăstirea și catedrala metropolitană, aducând acolo pe Ioan de la Prislop de primul metropolit, ce l'au avut vre-odată Românii din Ardeal, ear' înainte de aceea Românii n'au avut nici archiepiscopi, nici metropoliți și nici episcopi sufragani, ci numai pseudo-archierei, străini, venetici, vagabunđi, figuranți de azi până mâne, etc. Incolo numai sate și preoți preste păstori, vâcari și porcari pe la satele săsești și pe lângă curțile domnești, etc.

Intrând noi în examinarea acestor ipoteze păcătose, se vedem mai întâiu cum stăm cu metropolia din Bělgrad a lui Mihaiu Vitezul?

Mihaiu Vitezul devenise domn preste Ardeal numai după debelarea — nu a lui Stefan (cum din greșelă zice opul „Vechile episcopii” pag. 66), ci a lui Andreiu Báthori, la Șelamber lângă Sibiu în 28 Octobrie 1599, pe când înainte de aceea el era numai aliatul lui Sigismund Báthori, — prin urmare el nu putea din propria sa putere să dispună ceva în Ardeal fără învoirea lui Sigismund și cu atât mai puțin a funda metropolii și a denumi metropoliți în Alba-Iulia.

Mihaiu Vitezul strimtorat de Turci, era nevoit să încheie cu Sigismund Báthori tractatul de alianță din 20 Maiu 1595. Spre acest scop Mihaiu Vitezul a trimis la Sigismund în Alba-Iulia o ambasadă strălucită, compusă din *Efrem*, archiepiscopul din Têrgoviște, *Luca*, episcopul din Buzeu, și *Teofil*, episcopul Rimnicului, asistați de 11 veliți boeri anumiți în actul de alianță, în puterea căruia Sigismund luă titlul de „*Serenissimus princeps Dominus Sigismundus, dei gratia Transilvaniae, Moldaviae, Valachiae transalpiniae et sacri Romani imperii Princeps, Partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Dominus noster Clementissimus Vaivoda autem a sua serenitate: Mihael Vaivoda Regni nostri Transalpinensis etc.*

fidelis noster dilectus. (Hurm. 1595). Prin urmare Mihaiu Vaivoda transalpin devenise numai un locțiitor al lui Sigismund în regatul acestuia transalpin.

După-ce Sigismund acum ca suveran al Valachiei transalpine asigură administrațiunea autonomă a Valachiei transalpine în afacerile civile după vechiul obicei al țerii, stipulează și în cele bisericești următoarele:

„*Universum ordinem ecclesiasticum et monachicum sive calugarorum serenitas sua relinquet in antiquo usu et consuetudine, ritu, ceremoniis, et libertate ipsorum, qui solitos etiam suos proventus libere percipere poterent. Omnes etiam Ecclesiae Valachicales in ditionibus suae Serenitatis existente erunt sub jurisdictione vel dispositione Archi-Episcopi Tergovistiensis juxta Ecclesiastici juris et ordinis illius Regni dispositionem, proventusque suos solitos et ordinarios percipere poterunt.*“

De aci se vede apriat, că ambasada Valachiei transalpine și-a asigurat autonomia bisericească a proprii sale țeri (Regni illius), condiționând supunerea bisericilor și mănăstirilor de acolo numai sub archiepiscopul din Têrgoviște, după usul cel vechiu, de a nu lăsa să între vre-un abus, prin care biserica de acolo să devină dependentă de vre-o autoritate străină; așadar intențiunea n'a mers și într'acolo — după cum vor să deducă novisorii noștri de istoria bisericească — ca să reguleze și afacerile ierarhice din Ardeal, și cu atât mai puțin de a subordina Metropolia din Alba-Iulia, ca sufragana celei din Têrgoviște.

Metropolitul Românilor ortodoxi din țerile coronei ungare stă în legătură ierarhică în prima linie sub Patriarchul din Constantinopol și numai în calea delegațiunii sub metropolitul exarch din Ungrovlachia, ca celui mai de aproape reprezentant în afaceri de sfințirea Archiereilor, — după dreptul canonic din vechime, — și nici decum în puterea tractatului de alianță într' Sigismund și Mihaiu.

În tractatul acesta nu se face nici o pomenire de intențiunea fundării unei Metropolii noue în Bělgrad prin Mihaiu Vitezul, prin urmare tot ce s'a făcut atunci în privința acesta se reduce la un fapt de pietate a ambasadei române, care vedând în Alba-Iulia starea deteriorată a mănăstirii și a bisericii celei vechi metropolitane, în care era înmormântat și Danciu Brancoveanul tatăl lui Mateiu Voda de mai târziu (v. Jorga, Sate și preoți pag. 153) au prins ocaziunea de a întreveni la Sigismund să concedă repararea mănăstirii și zidirea unei catedrale noue, — ceea-ce s'a și efectuit într' anii 1595—1599, nu fără contribuiri munificente ale celor 14 membri avuți ai ambasadei și ale altor binefăcători creștini.

Contribuit'a ceva la aceea și Mihaiu Vitezul? Nu se știe! Destul atăta, că pe când a intrat Mihaiu Vitezul ca cuceritoriu în Alba-Iulia la anul 1599, mănăstirea și catedrala cea nouă era gata și isprăvită, în cât nu mai avea lipsă să mai facă și el altar numai și numai pentru ca neologii noștri istorici să pôtă

face din Mihaiu Vitezul pe primul întemeietoriu al Metropoliei din Alba-Iulia.

Dar' nici aceea nu stă, că Mihaiu Vitezul a instituit acolo de primul metropolit pe Ioan de la Prislop, — pentru-că acesta din simplu egumen a fost ales prin cler și confirmat prin Sigismund de Archiereu în scaunul metropolitan din Alba-Iulia, încă la anul 1595, când Mihaiu Vitezul nici nu era pe acolo, ci se bătea undeva cu Turcii pe la Dunăre.

Conferirea unei cărje de argint lui Ioan de Prislop din partea lui Mihaiu Vitezul, chiar adevărată să fie, încă nu constată, că Ioan de Prislop a fost primul metropolit de Alba-Iulia.

Existența unei cărji de argint se constată d'abia în zaconicul din anul 1679, dară acolo nu se spune că e de la Mihaiu Vitezul, cu tôte că la multe alte obiecte inventariale e amintită și proveniența, și nici nu se spune că pe cărja acesta de argint ar fi fost gravat numele lui Ioan și cu atât mai puțin Ioan de Prislop.

Cărja lui Ioan de Prislop, ce ar fi fost conferită de Mihaiu Vitezul, devine cu atât mai îndoelnică cu cât acest metropolit a fost introdus în scaunul Metropolitan încă la 1595 prin Sigismund Báthori, prin urmare el ca omul Báthoreștilor, după căderea acestora la 1599 a fost nevoit să se retragă, lăsând loc Archiereului Demetriu, adus cu sine de Mihaiu Vitezul, și a se reîntorce numai după căderea acestuia.

Se afirmă din partea reformatorilor noștri de istoria bisericească, că Mihaiu Vitezul ar fi înzestrat noua sa Metropolie din Bělgradul Ardealului și cu moșii, — *probabil* cu moșia Orda din apropierea Albeilulie. Însă cu *probabilități* de acestea nu se satură nici un metropolit și nici măcar vr'un canonic.

La atari fundațiuni de metropolii noue și donațiuni cu moșii se recerea vre-o diplomă sau vr'un articol de lege, măcar din Dieta ce o a ținut Mihaiu Vitezul la 20 Iuliu 1600 în Alba-Iulia, unde s'a fost decretat scutița preoților, ce a ținut numai de azi până mâne, în cât a trebuit să o renouiească Báthori Gábor în anul 1609.

N'a rămas așadară în urma lui Mihaiu Vitezul nici metropolie făcută de el, nici moșii, nici scutițe, nici altceva pentru Românii din Ardeal, de cât persecuțiuni, nevoi și chinuri.

În fine fraza aceea, că din episcopia Silvașului s'a născut metropolia din Bělgrad, e pe cât de absurdă, pe atât e și ridiculôsă. Ade-că-te egumenul Ioan din mănăstirea Silvașului, ales metropolit pentru scaunul Bělgradului a luat din Silvaș metropolia în spinare și o a adus cu sine la Bělgrad! Risum teneatis, amici!!

Metropolia română din Bělgrad însă a esistat și mai înainte de egumenul Ioan de la Prislop, ceea-ce se constată prin antecesorii sei în scaunul metropolitan.

Din tractul Alba-Iulia.

Sfințire de biserică în Geógiul-de-sus.

— 25 Februarie n.

Biserica — isvorul vieții noastre — earăși ni-a oferit sərbare, o zi de sfântă însuflețire! O sfințire de biserică! Iată ocaziune sfântă, unde clerul, — preoți veniți din comune îndepărtate, — se întâlnește cu mulțimea poporului credincios din o parohie și din celea din jur, c. se continue raportul de iubire reciprocă, se întărește legătura sfântă ce de veacuri îi unește, și se cimenteză cu manifestări noue încrederea care atât de frumos se exprimă prin cuvintele poetului „preoți cu crucea în frunte”. Zilele senine și voioase, de cari poporul nostru în viața sa are parte, toate i-se ofer acūși numai prin biserică și școlă, căci afară de acestea, alte zile de înălțare, cutez a afirma că nu are.

De o astfel de zi s'a bucurat poporul nostru din frunțașă parohie Geógiul-de-sus, din prilejul sfințirii bisericii sale fundamentale renovată.

Comuna Geógiul-de-sus este situată de la Teuș spre vest sub culmea cordonului de „munți apuseni”, dintră cari cel mai înalt pisc este aci „Pléșa”. Parohie destul de însemnată în ținutul nostru, distingându-se parochienii prin a ține ca la viața lor la sfânta noastră ortodoxie. Însemnată și din punct de vedere istoric, existând odinioară aici și un episcopat, numit al Geógiului-de-sus. În timpurile vechi una au fost locuitorii acestei comune în lege și credință, uneltirile papistașismului în vremea sa și aci au spart solidaritatea, trăgând după sine o parte mai mică din familiile ortodoxe, dar' cari în anii trecuți, mulțămită unor prea vrednici bărbați cari au stat în frunte, tură strînse earăși la sînul mam i străbune, împreună cu părintele lor sufletesc, rămânând mai departe în rătăcire numai vre-o 10 familii, cu un preot pregătit dintră ei, cari cu jale privesc la viața cea vie din biserică mamă.

Geógiul-de-sus este parohia și cea mai bine situată dintră parochiile tractului.

Motivul care mă îndemna să constat această este, că în anul 1898 s'a mai sêvêșit odată actul sfințirii de biserică aici, la credincioșii cei redobândiți, în parohia de sus.

În parohia I. părintele ei, zelosul preot G. Albu, sêmână cel dintăiu ideia renovării din fundament a bisericii mame.

Sêmânța a cădūt pe bun pământ!

Fericit sêmănător, fericită țarină.

Și acum din dragostea lor, din însuflețirea lor pentru virtutea străbună, pe muceha dealului, de-asupra parohiei, tot pe locul celei vechi, se ridică un juvaer de biserică, ce face cinste poporului sêu și nouș tuturor. Și podóbă este această casă a Domnului, atât comunei cât și tractului nostru, corespunzând cerințelor moderne, atât în exterior cât și ca intern. Și mulțămirea mea este cu atât mai sinceră, cu cât știu că această isbândă a artei a eșit din mâna unui întreprinzător român ortodox din Alba-Iulia, N. Metesan, care a dat probă de frumoasă capacitate în ale arhitecturii. Demn este de sprijinul și atențiunea noastră!

În ziua de 9/22 Februarie s'a predat această casă sfântă Stăpânului ei, prin o sacră solemnitate și frumoasă manifestare a vieții noastre bisericesti. Suntem dedați — și nu ne lăudăm când constatăm această — ca toate festivitățile noastre bisericesti să aibă reușite perfecte, mulțămită spiritului bun ce ne conduce, și organismului nostru ierarhic.

Actul sfințirii a fost încredințat din partea Ven. Consistoriului arhidieceșan distinsului nostru șef de tract dlui I. Teculescu.

Ne-am adunat mulți, din toate părțile tractului, ear' geógenii au primit în sînul lor ospital o cetă de venerabili preoți, în frunte cu onorabilul lor protopresbiter, și alți óspeți aleși din jur.

Sunetul rugătoriu al clopotelor, resfărat până departe, preste deluri și coline, des de diminătă, armonisa în cadențate ritmuri o melodie sfântă și dulce, ce chiăma pe fiii credincioși la clipe de bucurie.

Preoți 19 la număr îmbracă sfințele vestimente de sərbătore, și se începe serviciul dumnezeesc,

Poporul creștin adunat nu mai încape în lăuntru bisericii — de-și spațioasă, — pe fețele tuturoră ved brazde adânci de emoțiune. Cântările liturgice le-a cântat corul bisericii din Alba-Iulia-Maieri, condus de destoinicul învățătoriu T. Murgău, interpretând cu succes arta măestrului G. Dima.

Lăudăm și stimăm pe fundatorii și patronii acestui cor, care face zi de zi progrese.

Ni-ar plăcea să 'l numim al nostru — al tractului — care ar avé chiāmarea să străbată prin comunele noastre, răspândind și aprinzând simțul de musică în poporul nostru.

Dar' se revin la firul raportului. Forța și splendoră actului de sfințire a fost frumoșă cuvântare ocașională roștită de pe amvon de dl protopresbiter I. Teculescu. Cuvinte din o minte luminată și inimă caldă au fost acestea, predate poporului în limba lui dulce și simplă, cu menirea de a ajunge earăși la minte și inimă!

A urmat botezul cu apă sfințită, și poporul curgea spre a lua botez de la slujitorii Domnului.

După ceremonialul religios ne-am întrunit cu toții la prânzul festiv în sala școlii. Un prânz bogat, îndulcit cu vin bun de Geógiu. Primul toast l'a ridicat conducătorul serbării, părintele protopresbiter I. Teculescu în sănătatea bunului părinte arhiepiscop și metropolit. Manifestări de alipire și credință! Părintele Cado (Păcliaș) pentru II. Sa Dr. Il. Pușcariu, părintele din loc G. Albu pentru șeful tractului, dl I. Teculescu, Ft. Rusan (A-Iulia) pentru poporul credincios, care arată frumos simț de jertă pe altariul Domnului, părintele I. Rusu (Aiud) pentru comitetul parochial, I. Iliescu (Stremți) pentru corul din Alba-Iulia, contributor la splendoră zilei, C. Suciu (Măgina) pentru statul învățătoresc present în frunte cu V. Ciora, inv. în loc, I. Rusu, pentru damele presente, cari împodobesc masa, V. Ciora pentru preoți servitori, etc.

Scumpe suveniri am adus cu noi din mijlocul geógenilor harnici.

Ne-am depărtat și mai întăriți în devisa vieții noastre: „Pentru a neamului măriri și a bisericii înflorire”.

Așa am predat noi această casă sfântă Stăpânului ei, care țarie poporului seu va da!

Binecuvintéză, Dómae, ostenețele acestui popor, fă, Dóme, ca biserica să-i fie lui isvor dulce, din care să bea apa credinței și să sugă laptele iubirei de neam și de Dzeu!

Candin Suciu.

Oficială.

Oficiile parochiale adese-ori nu trimit toate la timpul recerut datele statistice din parochii, cerute de la oficiul statistic central din Budapesta. Aceasta se întâmplă mai ales în parochiile vacante, unde de la oficiul central se trimit oficiului parochial 2—3 provocări. În privința această legea dispune a trimite în asemenea cas comisariu ministerial, care — pe speșele celui vinovat — să adune datele de lipsă. Toți parochii și în deosebi administratorii parochiali se fac atenți asupra acestui obligământ. Intru cât pentru parohia vacantă nu au primit de la postă toate și blanchetele de lipsă, să le caute, să se intereseze de ele, ca astfel din toate parochiile să se trimită acele date la timp.

Pentru a înlesni comunelor noastre bisericesti executarea dispozițiilor din § 4 al Regulamentului despre administrarea și controla averii parochiilor, s'a dispus să se tipărească anume blanchete pentru Inventariul supletiviu, în care să se inducă averea parochiilor la finea fie-cărui an, — *Recapitulatiunea întregii averi*. Aceste se pot procura de la librăria arhidieceșană cea cu 10 fil. Atragem atențiunea organelor noastre parochiale asupra acestei înlesniri, ca să se folosescă de aceste blanchete la încheierea rațiociniilor anuale.

Toți parochii sunt poftiți a se grăbi cu restituirea cuitanțelor, ca să se potă termina împărțirea competențelor lor pe sem. I. 1903.

Presă străină despre România.

Chestia evreiască, acesta cangrenă neplăcută, de care suferă România, și care a fost scóșă la suprafața de ómeni abusivi în modul cel mai condamnabil de ospitalitatea regatului român și de libertățile pe cari acesta le estinde în mod egal asupra cetățenilor sei, ca și asupra veniturilor mánate de vânturi, — continuă a forma obiect de discuție în presa europeană.

Acum, în timpul mai nou, și-a spus cuvântul în chestia această, cu rară competență, un elvețian, binecunosător al stărilor de lucruri din România, care într'un număr mai nou al ziarului „Neue Züricher Zeitung” publică despre evreii din România un articol mai lung, scris cu mare obiectivitate.

Reproducem și noi din acest articol părțile următoare, în cari chestia vine lămurită cum nu se pôte mai bine. Iată ce scrie elvețianul:

„Dacă evreii din România trebuie să facă serviciul militar, fără ca în schimb să li-se deede drepturi cetățenești, apoi în privința această sunt în aceeași situație ca supușii celorlalte state, născuți în țară, dintră cari unii sunt stabiliți aci de multă vreme. Și ei trebuie să facă serviciul militar, în cazul când nu vor să-l facă în țara lor; nici ei n'au dreptul la portofolii ministeriale, nici măcar la o slujbă de stat mai slab plătită; nici lor nu le este permis să-și cultive legumele pe propriul lor pământ. Și s'a găsit óre, din această cauză, un singur ziar să pretindă drepturi politice pentru Germani, Austriaci sau Italiani, cum de ani de zile o óre-care presă din toate țările o face pentru Evrei?”

Spre a ațita opinia publică în contra „sêlbatecii României”, unele ziare afirmă că în România evreul e desprețuit și oprimat; publicului compătimitor și naiv i-se înșiră istorii grozave despre maltratări corporale; dar' cercetate lucrurile mai de apróp., se vede numai-de-cât, că aceste istorii nu sunt de cât născocirea unui creier inventiv de reporter. Repet, în România evreul nu e desprețuit, când nu merită să fie desprețuit prin procedarea sa în afaceri din nenorocire nu totdeuna corecte; nu este oprimat și are aceleași drepturi și datorințe ca ori-care alt străin stabilit aci. . . . Nu este de tăgăduit, că în păturile de jos ale populațiunei evrești domnește o mare miserie, și nici un Român nu afirmă contrariul. Dar' mizeria această bântuie óre numai printră evrei și nu și printră clasele muncitoare de alte naționalități, printră Români în p.imul rind? Când o țară trece printr'o crisă, toate clasele sunt atinse de ea, creștinii ca și evreii; această se petrece și în alte părți, nu numai în România.

„De ce se plâng, anume, evreii „oprimați”? Ce voesc ei? Drepturi cetățenești! Da, această ar fi în adevăr un frumos cadou; dar' dacă Românii nu sunt dispuși să deede cadouri, ce e de făcut? Presă din totă lumea e ațitată în contra României, țara aceia e isbită în punctul cel mai simțitor al ei, în creditul ei, dar' vai, fără succes. — Acesti năsdrașani de români nu se înspăimântă nici chiar de marea republică nord-americană, de brava apărătoare a drepturilor omului. România se simte și ea stat independent, vrea să fie stăpănu în casa ei și să-și croiească legile sale cum îi place ei. Ași vrea să vedă alte state, ce ar zice dacă un stat străin ar voi să se amestece în legislațiunea lor internă!

Ce motive pôte să aibă însă guvernul român de îngreunéză atât de mult încetățenirea evreilor și a altor străini. Pôte că un motiv e téma funcționarilor de toate categoriile, ca nu cumva evreii să le iee locurile; de alminteri, această téma nu e tocmai așa de nefîndreptătită; în Ungaria există un exemplu. Nimeni nu-și iscălește bucuros propria sa condamnare la mórte. Este totuși adevărat, că Românii ar lua un mare avânt, dacă s'ar suprima din Constituția ei articolul privitor la străini; dar' mai e sigur și faptul, că această nu s'ar face de cât în paguba actualilor cetățeni. Deóre-ce însă cei de la guvern știu, că o mare parte a populațiunei nu este încă destul de matură și nu se pôte să-și administreze tocmai bine avutul seu — ei nu pot da țara pradă speculațiunei”.

Revistă esternă

Pace, ori rêsboiu? Referitotiu la situația din Macedonia și la atitudinea Turciei, o scrisóre din Sofia dto 5 Martie spune următoarele:

Pórta a luat în primire proiectul de reforme și se pregătește de rêsboiu: acesta e faptul acțiunii de reforme. Că intențiile Porții nu sunt prea pacifice, arată și faptul, că Bulgaria-sudică băjbăe de spioni turcești, cari toți stau sub comanda atașatului militar Hilmi beiu și au misiune să câștige prin soldații bulgari de legea mohamedană secretele birourilor militare și arșenalelor Bulgariei.

Despre pregătirile de rêsboiu ale Turciei autorul scrisórei mai spune următoarele:

Din Constantinopol s'a ordonat mobilizarea corpurilor de armată Nr. 2 și 3. La graniță, întră Mustafa-Pașa și Adrianopol e forțe viuă mișcare militară. În lungul graniței bulgare se lucră cu zor la întărirea forturilor, ear' la punctele mai însemnate din punct de vedere strategic pichetele se duplică și chiar triplică; se lucră și la repararea drumurilor. Conform planului strategic elaborat de pașa Von der Goltz, în cas de rêsboiu ar avé să opereze în valea Mariței și Tundjei, întră Mustafa-Pașa și Adrianopol o óste de 120.000, și să atace óstea bulgară de la granița sud-ostică. Cele mai favorabile puncte strategice ale Bulgarilor sunt întră Tirnova, Simen și Jambol, deosebi de avantajoșe mai ales pentru defensivă; colinele și dealurile de pe acolo sêmână cu împrejurimile Pleveinei, fiind aprópe imposibil dușmanului să pêtundă prin ele. Operațiunea ar fi să se începă de la Uscub preste Cumanov spre Küstendil și de acolo apoi să se facă asupra óstei bulgare atac puternic pe șesul de la Sofia.

De sine înțeles, că în fața acestor pregătiri Bulgaria încă nu stă cu mâinile 'n sîn. Probabil că în proximele zile se va da ordin pentru mobilizarea corpului de armată Nr. 1, de la Sofia, și a corpului Nr. 2, de la Filipopol. „În general pe aici simt toți că aerul e plin cu prav de pușcă și că viitorul va aduce cu sine evenimente ce vor avé influință fatală asupra viitorului Balcanilor” — zice scrisórea.

În legătură cu acestea credem că nu e fără interes să dăm unele date asupra armatei bulgare. A nume, în timp de pace ea constă din 2500 oficieri și amployați, din 40.555 suboficieri și gregari și din 7400 cai; în timp de rêsboiu ea constă din 126.970 ómeni, 23.432 cai și boi, 312 tunuri și 5846 caré.

Tot privitoriu la cele ce sunt în pregătire în Macedonia dá interesante detaieri Iohn Macdonald, corespondentul ziarului „Daily News” din Londra, care în scopul studierii situațiunii se află în călătorie prin Macedonia. În scrisórea trimisă ziarului amintit Macdonald arată, că forța activă militară a macedonenilor nu depinde de la comitetul macedo-bulgar din Sofia, a cărui disolvare — de altcum — nu mult pôte să s'himbe lucrurile, ci ea depinde exclusiv de la asociația centrală, sau cum îi msi zic ei: organizarea internă. Cu această organizare Turcia și Europa va mai avé încă de furcă — zice Macdonald. Opinia publică e în mare rătăcire, dacă crede că organizarea internă revoluționară a Macedoniei e slabă numeric și réu înarmată. Revoluția macedonenă e pregătită deja așa de bine, că pôte în ori-care moment să erumpă; insurgenții însă stau deocamdată în așteptare, — să vadă întâiu ce rezultat vor avé reformele. Până atunci această „organizare internă” nu va sprijini nici una dintră insurrecțiunile puse la cale de „organizarea esternă”.

Ca în câtva confirmare la cele zise la începutul notiței presente, că Turcia „a acceptat proiectul de reforme, dar' se pregătește de rêsboiu”, e și știrea telegrafată din Constantinopol, că prin o iradă dată în 5 a curentei sultanul a chiămat la arme pe toți oficerii concediați ai corpului de armată Nr. 3, dislocat în vilajetul Salonice, cum și telegrama din Salonice, de cuprinsul că Hilmi pașa a căpétat ordin de la Constantinopol, ca pe toți membrii bandelor comitetului macedonean să 'i considere ca trădători ai sultanului și fără nici o judecată să 'i împuște pe toți cari vor puté fi prinși.

In fine semn al situației e și știrea telegrafată din *Cetinje*, că în drumul dintr-o Berano și Belopolje a fost Mercuri sângeră cionire într-o cetă de albanezi și una de munteneștri, rămânând morți pe câmpul de luptă trei munteneștri și un albanez.

Nou pericol în China. Presa engleză aduce mereu știri neliniștitoare cu privire la pericolul ce e în pregătire pentru europenii stabiliți în China. În timpul mai nou deosebi ziarul *Standard* are dese știri de acestea. Astfel și în zilele trecute a publicat o scrisoare din *Tientsin*, de cuprinsul că atitudinea prietenoasă a curții chineze e numai fățărnicie, pentru că prințul *Tuan* și generalii *Tungfusiang* și *Iunglu*, despre cari se știa că sunt exilați, agită în dragă voie și fac pregătiri pentru o nouă rescălă contra europenilor. Planul celor doi e să năvălescă cu cetele lor în *Peking*, unde unindu-se cu trupele de sub comanda lui *Iunglu* să încapă contra europenilor rășboiu de exterminare. În același timp se așteptă rescălă în ținuturile de la *Iangce*, spre care scop se și lucră deja la întărirea forturilor de acolo. Asemenea și în provincia *Canton*, ear' în provincia *Cvangsi* situația e de așa, că în ori-care clipă poate să erumpă revolta.

Și despre toate acestea guvernul chinez are cunoștință, — zice raportul.

NOUTĂȚI

Inaltpreasânția Sa metropolitul nostru Ioan a plecat azi la Budapesta, pentru a conduce ședințele reprezentanței *fundațiunii Gozdu* și ale *delegațiunii congresuale*. În scopul participării la ședințele reprezentanței *fundațiunii Gozdu* a plecat la Budapesta și di *Partenie Cosma*, deja *Sâmbătă*.

Țarul — la Roma. Conform *notificării* date din *Petersburg* curții italiene, țarul *Nicolae II* va pleca la Roma în 25 April.

† **Traian Mețianu.** O știre telegrafică ne anunță trecerea din viață a protopresbiterului tractului *Bran*, *Traian Mețianu*.

Știrea aceasta a produs adăncă durere în noi cari am cunoscut mai de aproape pe fericitul răposat, și de bună seamă ea va atinge dureros pe toți câți ea și noi l-au cunoscut, și au știut aprefia bunele lui însușiri, inima cea caldă pentru binele și pentru prosperarea sfintei noastre biserici și a instituțiilor ei.

Aducem pe calea acesta tributul nostru de recunoștință memoriei decedatului nostru amic, și condoleanțele cele mai sincere familiei răposatului.

Inmormântarea se face Marți la orele 12 în cimiterial din *Zernești*.

Dumnezeu se-l odihnescă 'n pace.

† **Nicolau Radu.** Cu inima pătunsă de cea mai adăncă durere aducem la cunoștință tuturor amicilor și cunoscuților că *Nicolau Radu* din *B-ius*, forestieru cu diplomă, membru pe viață la „Asociațiune” ș. a., fiul parochului *Ioan Radu* din *Nevoș*, după scurte dar grele suferințe și-a dat bunul și nobilul suflet în mâinile creatorului în 14 Februaru v. în etate de 40 de ani și anul al 5-lea al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale decedatului au fost depuse în cimiterial din Budapesta în 16 Februaru la 3 ore d. a. Fie-i țărina ușoră și memoria neuitată. *Eugenia Radu* nasc. *Liever*, ca soție. *Elsa*, *Valeriu*, *Cornel*, ca fiu. *Ioan Radu* și *Amalia* nasc. *Herbai*, ca părinți. *August Liever*, ca socru. *Silviu*, *Ioanichie*, *Alexandru* și *Victoria* măr. *Șinca*, ca frați și soră. *Ioan Șinca*, paroch, *Victor*, *Miți Liever*, *Sofia*, *Dafina* și *Rosalia*, cumnați și cumpate. *Emil*, *Aurel Șinca*, student cl. IV gimn., nepoți și *Valeria Șinca*, nepotă.

Autor român pe scenă magiară. *Mercuri* s'era s'a reprezentat în teatrul „*Szigeti*” din *Oradea-mare* drama „*Stefăniță Vodă*” scrisă de *Iosif Vulcan* și premiată de *Academia Română*. Traducerea în limba magiară e făcută de publicistul *Papp János*.

Emigranți deținuți. *Poliția* din *Cașovia* a deținut *Mercuri*, la gara de acolo, 24 feciori țărani cari erau în cale spre *America*. Toți erau trecuți de 17 ani și ne-ajunși încă la așentare, ear' în etatea acesta emigrarea e oprită. De aceea deținuții au fost escortați a casă.

Post de notariu. Cu termen până la 23 Martie e publicat concurs la postul de notariu în *Szilas* (pretura *Buziașului*, comitatul *Timiș*), dotat cu 1600 corone salariu, cuartier și folosința unei grădini de 800 stău-jini cuadrați. Cererile concursuale sunt a se trimite la protopretorul *Unger János* în *Buziaș*.

Reconstruirea Campaniei. Se știe din *Veneția*, că guvernul italian a hotărât să contribuie cu jumătate milion de lire la reconstruirea Campaniei de la biserica *San-Marco* din *Veneția*, prăbușită anul trecut, ear' pentru susținerea monumentelor de artă al *Veneției* se cără de la dietă votarea unui credit anual de trei sute mii de lire. Lucrările de zidire la noua Campanie se vor începe încă în primăvara acesta și vor dura cam patru ani.

Elveția contra călugărilor francezi. Senatul federal din *Bern* respinsese călugărilor espulsați din *Francia* cererea de concesiune pentru a se stabili în *Elveția*. Săptămăna trecută călugării au înaintat senatului o nouă petiție, cerând revocarea opreliștei, dar' senatul li-a respins și a doua petiție.

Grevă de studenți. *Studenții* de la școlile superioare din *Spania* se pregătesc să facă grevă generală contra noului program de studii, elaborat în ministerul de culte. Causa nemulțămirii studenților e, că noul program le impune sarcini prea grele. Ascultătorii facultății de medicină de la universitatea din *Madrid* au ținut deja adunare Marți și au hotărât să nu cerceteze prelegerile, până când ministrul va retracta noul program de studii.

Baieti sfășiați de porci. În comuna ungrăscă *Szamos-Ujlak* înainte cu vr'o două săptămăni un căne ce vagabunda pe hotar a mușcat câțiva porci din turmă. Porcarii au alungat cănele, fără să dea atențiune deosebită întâmplării. Vinerea trecută apoi câțiva porci din turmă erau foarte neliniștiți și mereu se năpustiau asupra celorlalți. Porcarii creșdend că neliniștia provine din presimțirea vr'unii vifor, au mânăat în sat turma cu mult înainte de vreme. În sat porcii s'au năpustit asupra câtorva copilași cari se jucau în stradă și pe trei dintră ei i-au sfășiat oribil. La țipetele copilașilor au alergat oameni și împreună cu porcarii au isbutit să scape copilași din gura porcilor. Fiind de tot suspect s'elbătăcirea subită a porcilor, stăpânilor au chemat pe veterinarul, care a constatat că porcii sunt turbați. Turbaseră în urma mușcăturii primite de la cănele vagabund înainte cu două săptămăni. S'au luat îndată toate măsurile pentru împedecarea lățării turbului; cei trei copilași însă sunt perduți: sunt răniți așa de oribil, că nici nu mai pot fi duși la Budapesta în institutul anti-rabic.

Recunoștință de milionariu. Vestitul *Carnegie*, care și-a ilustrat numele prin numeroase fundațiuni mari, de milioane, pentru scopuri culturale și de binefacere, fiind bolnav de intestinul mare a chemat pe medicul *Germany* să-l consulte. *Germany* i-a vindecat bóla, fără să fi supus pe bolnav la operație, care în casurile de acelea e foarte periculoasă. Drept recunoștință pentru binele ce i-l-a făcut, *Carnegie* a oferit medicului un milion de dolari. Acesta însă nu a primit ofertul, ci a recomandat lui *Carnegie* să doneze ceva universității din *Princeton*, unde studiase *Germany*. Astfel universitatea amintită a ajuns la o donațiune de un milion de dolari.

Pentru onórea miresei. Anul trecut preotul luteran *Töbler* din *Halle* (*Elveția*) și-a părăsit mireșa chiar în ziua cununiei, când nuntașii erau adunați deja în biserică. În scopul justificării sale, mai târziu *Töbler* a publicat o declarațiune, în care acusa pe fosta sa mirésă, că nu a dus viață morală în timpul fetei. Fata a pârît pe *Töbler* pentru calumnie și a dovedit cu atestat medical, că acușele fostului ei mire sunt nedrepte. Marți a fost pertractarea procesului, în care *Töbler* a fost osândit la trei săptămăni închisóre, 550 franci amendă și la suportarea tuturor cheltuelilor de proces. — Ce folos însă de satisfacția a-esta dată fetei, căci ea e mórtă! A dus-o în mormânt supărărea și rușinea ce i-o făcuse chiar mirele ei.

O princesă contrabandistă. Se știe din *Berlin*, că prințul *Urusov* și soție-sa, în cale spre casă în *Rusia* trecuseră norocos preste obligata perchișiție de la stațiunea de graniță de la *Eydtkuhnen* și tocmai erau să isăă din biroul de vamă, când la însinuarea făcută de un călăuz de tren au fost rechizmați și supuși de nou unei a doua perchișițiuni foarte minuțioșe. Și nu fără motiv; căci controlorul a aflat înfășurată pe trupul princesei cinci fonturi de mătăsă. Resultatul a fost, că părăchia princiară a trebuit să plătiască pedepsă de zeci de ori mai mare, de cât ar fi fost vama legală pentru mătasa aceea.

Babilon modern. *Carol D. Buck*, profesor la universitatea din *Chicago*, în o carte a sa publicată luna trecută zice că *Chicago* e „*Babilon modern*”, motivând această numire cu mulțimea limbilor ce se vorbesc în *Chicago*. A nume, arată că patruzeci de limbi sunt în uzul zilnic acolo, dintră cari patrusprezece sunt vorbite de zece-cincisprezece mii de oameni. După numărul populațiunii, *Chicago* e al doilea mare oraș cehic, al treilea oraș suedic și al cincilea întră cele mai mari orașe germane. Ziare apar în el în zece limbi.

Știri mărunte. În luna viitoare (*April*) societatea italiană pentru prășirea hórelor (*galitelor*), *Societa italiana di avicoltura*, va aranja în *Roma* expoziție internațională de paseri și hóre, din prilejul congresului economic internațional. — În *Timișóra* ivindu-se de nou (a treia-óră în decurs de un an) epizootia de unghii și de gură, s'a decretat pentru vitele cornute carantină. — *George Steiner*, econom în *Sacoș* (comitatul *Timiș*) într'un acces de nebulie și-a sugrumat pe ambii copilași ce-i avea, apoi eșind la stradă se lauda tuturor cu fapta-i oribilă. Nenorocitul a fost dus în spital la *Timișóra*. — În *tarna Doman* a onelor de cărbuni de la *Reșița* s'a întâmplat *Vineri o mare exploziune de gazuri*; câțiva lucrători au fost uciși, ear' alți răniți grav. — *Tribunalul* militar din *Königsberg* a osândit pe locotenentul *Steffens* la nouă luni închisóre de fortărăță, aflându-l vinovat în 118 casuri de tractare neumană cu subalternii sei. — La distanță de circa trei miluri de la țermurii orașului *Nantes* s'a naufragiat o corabie și s'a confundat împreună cu întreg personalul. Numele corabiei nu se știe. — Întră *Albany* și *Buffalo* (*America*) săptămăna trecută s'a pus în circulație cel mai repede tren accelerat din totă lumea, care în 4 ore și 55 minute percurge distanță de 302 miluri.

AMVONUL.

Predică despre lux ținută în *Dumineca Vameșului* și a *Fariseului*, de *Nicolae German*, preot.

(Urmare)

Omul iubitor de lux voește să placă, voește să atragă luarea aminte a altora, voește să fie laudat, voește să fie preamărit de toți. Și pentru-ca să le dobândescă acestea, suferă ori și ce greutăți ce ar veni asupra sa, însă toate în ascuns. De multe-ori ar suferi chiar și mórtea mai bucuros de cât se fie desprețuit sau scurtat în orbia sa. Ear' acesta dorință, adecă de a plăcea cu ori ce preț, adese-ori duce pe cel stăpănit de dinsa nu la scopul urmărit, ci îl duce la o fățărnicie fără margini, la o îndrăsnelă ne mai pomenită, la o deșertăciune nebună, la uriciósa minciună, la perderea sufletului și în urmă la o perfectă sărăcie rușinosă. Și cumcă acestea toate sunt tristele urmări ale luxului, voi u dovedí în următoarele:

1. *Fățărnicia* așa e legată de cel îngâmfat cum e legată cója de arbore, căci el toate patimile sale voește să le ascundă dinaintea oamenilor, și în toate lucrurile sale voește să se arete nu așa precum este în faptă, ci așa, ca să nu fie nimeni ca el, nici în fapte, nici în îmbrăcăminte, nici în mâncare, nici în beutură, cu un cuvânt în toate voește să orbescă lumea, numai și numai pentru-ca el să fie preamărit, pe când de fapt el e cel mai necăjit și de multe-ori cel mai decăzut în toate privințele; însă totuși toate le acopere sub haina fățărniciei, dar' pe lângă toate acestea, dacă nu la moment, cât de târziu, dar' tot se nimicește, atât moralicește cât și materialicește, căci iată ce zice sf. evangelist *Ioan* (VIII, 7) despre unii ca acestia: „*Vai vouă celor-ce strecurăți fânțariul și înghițiți cămila, și sunteți asemenea mormintelor spoite, cari din afară sunt frumoșe, ear' din lăuntru pline de ósele morților și de totă necurățenia*”.

Nu așa să facem noi, fraților, căutând a ne lauda ca fariseul, căci numai omul rău și păcătos se laudă pe sine, ear' dreptul dă laudă Domnului și mulțamește lui *Dzeu* cu sf. apostol *Pavel* (I Cor. 15, 10) zicend: „*Cu darul lui Dzeu sunt ce sunt*” și să nu ascundem cu fățărnicie faptele noastre cele de rușine, ci mai vértos să ne îndreptăm, aducându-ne aminte că: „*Totă darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorind de la Tine, părăntele luminilor*” (Iac. 1, 17).

2. *Minciuna*, acest păcat încă și are cuibul în lux, căci cel cuprins de el voește, ca în toate să fie mai pe sus de cât ceilalți

ómeni, cum zice și fariseul în evangelia de azi. Ear' dacă starea sa nu i' ajută, apoi se încercă prin toate mijlocele, ca să înjosescă pe de-aprópele seu, și fiindu-i cu neputință pe alte căi, îi rămân libere: minciuna, disprețul și clevetirea, și astfel cu ajutorul acestor săgeți ascuțite s' arancă asupra celor mai favorisați de sórte de cât dînsul, încercându-se, ca cu ajutorul minciunii să disprețuescă pe cei mai mici înaintea marilor lor, detragându-le astfel din recunoștința meritată, se încercă a rumpe legătura buneințelegeri dintră oameni, născându-se astfel ura, pisma, ba adese-ori mari nenorociri, luate fiind minciunile de bani buni, nimicindu-se astfel pacea, bunaînțelegere, înaintarea și chiar numele bun și onórea, cari formeză pentru muritoriu cea mai scumpă avere. Știm că mulți mai bucuros își sacrifică viața, de cât onórea și numele cel bun, pătrunși fiind de cuvintele sfintei scripturi: „*Zilele vieței celei bune își au numărul lor, ear' numele cel bun rămâne în veci*” (Sir. 41, 16).

Amar greșesc deci toți clevetitorii, căci sunt mai vinovați de cât furul și răpitorul cari fură și răpesc averi mórte, cari earăși se pot căștiga; ba sunt mai vinovați și de cât uciđătorul, căci acesta ucide viața noastră trupescă, care une-ori ni-o putem și apăra, pe când clevetitorul ucide viața cea morală a omului, în ascuns, ca astfel să nu ni-o putem apăra. Iată deci, fraților, gróznica prăpastie pusă înaintea noastră de luxul invidios!

(Va urma)

Cărți și reviste.

În *Tipografia archidieceșană* a eșit de sub tipariu *Liturgierul* (cu litere latine) revisuit și retipărit cu binecuvântarea *Inaltpreasânției Sale dliu Ioan Mețianu*, arhiepiscop și metropolit. Cuprinde, pe lângă cele trei liturgii, și rugăciunile ocașionale din liturgierul vechiu și numeroșe îndrumări tipicale pentru toți slugitorii la altariul Domnului, precum și „*Rânduiala chiámării Duhului sfânt*”, reclamată din mai multe părți. Se estinde pe 42 cóle de tipariu și se presintă și din punct de vedere tehnic ca o carte ce face cinste tipografiei archidieceșane. Se poate procura de la *Librăria archidieceșană* din *Sibiu* (*Nagyseben*). Prețul: broșat cor. 6.—, legat cor. 8.—.

Din public.*)

Dare de seamă și mulțamită publică.

Reuniunea femeilor române din *Avrig*, cu binevoitorul concurs al unui grup de clerici din *Sibiu* a aranjat *Duminecă* în 9 Februaru a. c. st. v. o petrecere împreună cu concert, la care au binevoit a suprasolvi următorii P. T. domni:

Fleissig Hermann 5 cor., *Irimie Răduț* 3-20 cor., *Ioan David* 3 cor., *Ioan Căndea*, protp. 3 cor., *Dr. Seegal*, *Jeronim Fliter*, câte 2 cor., *Petru Florian* 1-60 cor., *Dna Preda Nicolae* 1-60 cor., *Dna Ilincea* 1-70 cor., *Vasile Moldovan* 1-60 cor., *Vasile Maxim*, *George Comșa*, *Grigore Nicola*, *Wittstock Oskar*, *Sever Sălca*, *N. N.*, *Victor Preda*, câte 1 cor., *Demetriu Olariu* 80 fil., *G. Postea*, *Victor Grindean*, câte 60 fil., *Stefan Popoviciu*, *Toma Doican*, *George Vas*, câte 20 fil., *G. Schlattner* 10 fil. Venitul brut a fost de 117-30 cor., din care detragându-se speșele de 83-08 cor. a rezultat un venit net de 34-22 cor. care s'a adaus la fondul acestei reuniuni. Comitetul reuniunii se vede plăcut îndemnat a aduce și pe această cale călduroșe mulțamiri atât P. T. domni cari au binevoit a contribui cu oboul lor la realizarea scopului laudabil ce l' urmărește această reuniune, cât și tuturor celor-ce ne-au onorat cu preșența lor. Dee *Dzeu*, ca și în viitoriu să ne vedem la astfelu de ocașioni cât mai doritori de înaintarea a tot ce e bun și folositoriu neamului nostru românesc.

Avrig, 9 Februaru 1903.

Ioana Maxim
presidentă.

* Pentru cele cuprinse în rubrica acesta *Redacția* nu primesce răspunderea.

